

KONU 1: ATATÜRK'ÜN SAMSUN'A ÇIKIŞI (19 MAYIS 1919)

- Karadeniz Bölgesi'nde Rum çetelerinin saldırısına uğrayan Türk halkı kendisini korumaya çalışıyor, bu da bölgede karışıklığa sebep oluyordu.
- Mondros'un 7. Maddesine sebep vermemek ve yeni işgalleri önlemek isteyen İstanbul Hükümeti bölgeye gönderecek, güvenilir ve halkın sözünü dinleyeceği birisini arıyordu.

NOT: Mustafa Kemal'in İttihatçı olmadığı biliniyordu. Çanakkale'de kazandığı başarı onu halk tarafından tanınan bir kahraman haline gelmiştir. Ayrıca Mustafa Kemal, Padişah Vahdettin'in şehzadeligi döneminde yaptıkları Viyana gezisinde ona yaverlik yapmıştı. Yani padişah Mustafa Kemal'e güveniyordu.

- Bu sırada İstanbul'da memleket için bir şey yapılamayacağına karar veren Mustafa Kemal ve arkadaşları Anadolu'ya geçmenin yollarını arıyordu.

NOT: Kurtuluş mücadelesinin başarıya ulaşması için halk tarafından ve onaylanan bir mücadele olması gerekiyordu.

- Bu ortak çıkarlar Mustafa Kemal'in **9. Ordu Müfettişi** olarak Samsun'a gönderilmesini sağladı.
- Hükümet, ondan Karadeniz Bölgesi'nde halkın elindeki silahları toplamasını ve bölgede asayişi sağlamasını bekliyordu.

NOT: Görev yazısını kendisi yazan Mustafa Kemal, en azından başlangıç için geniş yetkilerle donatılmıştı. 5 ilin askeri ve sivil amirlerine emir verme yetkisine sahipti.

- Mustafa Kemal, Bandırma Vapuru ile yaptığı yolculuk sonunda 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktı. Böylece Kurtuluş Savaşı başlamış oldu.

DİKKAT: Mustafa Kemal'in Türk Milletine yaptıklarının hesabını vermek için hazırladığı ve **1927'de Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2.**

Kurultayı'nda okuduğu **NUTUK** adlı eseri "19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktım." ifadesi ile başlar.

SAMSUN'A ÇIKIŞ - 19 Mayıs 1919

HAVZA GENELGESİ (27-28 MAYIS 1919)

Genelgenin Amacı: 15 Mayıs 1919'da İzmir işgal edilmiş, işgallerin gerçek niteliği ortaya çıkmıştı. Türk halkında oluşan büyük tepkiyi birleştirmeyi amaçlayan Mustafa Kemal, bu amaçla Havza Genelgesi'ni yayınladı.

Türk Yurttaki idarecileri 9. Ordu Müfettişi sıfatıyla gönderdiği bu genelgede:

Havza Genelgesi'nin Maddeleri

- Tüm yurttaki İzmir'in işgalini protesto eden mitingler düzenlensin,
- İtilaf Devletleri ve İstanbul Hükümeti'ne protesto telgrafları çekilsin,
- Gösteriler sırasında azınlıklara karşı herhangi bir taşkınlıkta bulunulmasın

DİKKAT: Mustafa Kemal'in genelgeye son maddeyi eklemekteki amacı, oluşabilecek kargaşa nedeniyle Mondros'un 7. Maddesi için İtilaf Devletleri'ne bahane vermemektir.

AMASYA GENELGESİ (TAMİMİ) (22 HAZİRAN 1919)

- Mustafa Kemal ve arkadaşları İstanbul'dayken Amasya'da buluşmayı kararlaştırmışlardı. Beklenen toplantı 21 Haziran'da gerçekleşti. Toplantıdan

tarihimize Amasya Tamimi olarak geçecek belge çıktı.

- Amasya Genelgesi, Osmanlı Devleti'nin görevdeki 6 büyük komutanının imzası ile tüm yurttaki askeri ve sivil yöneticilere gönderilmiştir.

Genelgede imzası olanlar:

- Mustafa Kemal
- Ali Fuat (Cebesoy)
- Hüseyin Rauf (Orbay)
- Refet (Bele)
- Kazım Karabekir (Erzurum'dan telgrafla onaylamıştır.)
- Cemal Paşa (Konya'dan telgrafla onaylamıştır.)

AMASYA GENELGESİ'NİN MADDELERİ

Amasya Genelgesi'nin ilk üç maddesi açık, geri kalan maddeleri ise gizli kaydı ile gönderilmiştir.

MADDE 1: Vatanın bütünlüğü, milletin bağımsızlığı tehlikededir.

MADDENİN YORUMU: Bu madde Kurtuluş Savaşı'nın Amacını ve gerekçesini dile getirmektedir.

DİKKAT: Maddeye Neden? Ve Amacınız Nedir? Sorularını sorduğunuzda gelen cevap bu yorumu yapmamızı sağlıyor.

MADDENİN YORUMU 2: İçinde bulunulan durum, halkın sözüne itibar ettiği bu komutanlar tarafından Türk halkına duyurulmuş oluyor.

MADDENİN YORUMU 3: Ayrıca bölgesel kurtuluşun çare olmadığı, tüm vatanın kurtarılması gerektiği vurgulanmıştır.

NOT: Şimdiye kadar ki Milli cemiyetler ve Kuvayi Milliye'nin en büyük eksikliği bölgesel kurtuluşu amaçlamalarıdır.

MADDE 2: İstanbul Hükümeti üzerine aldığı sorumluluğu yerine getirememektedir. Bu durum milletimizi yok hükmüne düşürmektedir.

MADDENİN YORUMU: Kurtuluş Savaşı'nın bir başka gerekçesi dile getirilmiştir.

MADDENİN YORUMU: İstanbul Hükümeti'nin durumu Türk halkına duyurulmaktadır.

MADDE 3: Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.

MADDENİN YORUMU: Bu maddede ilk kez üstü kapalı olsa da **milli egemenlikten** bahsedilmektedir.

DİKKAT: Bu madde Amasya Genelgesi'ne **ihtilal Bildirisi** özelliği katmaktadır.

NOT: İleride milli egemenliğe dayalı bir yönetim şekline geçileceğinin üstü kapalı şekilde ifade edilmesinin sebebi önceliğin milli bağımsızlık mücadelesinde oluşudur. Bağımsızlık mücadelesi öncesinde halkın bölünmesi istenmez. Bu hareket tarzı tüm Kurtuluş Savaşı boyunca devam edecektir.

MADDENİN YORUMU 2: Kurtuluş Savaşı'nın yönetimi bu madde ile belirtilmiştir.

DİKKAT: Burada da maddeye NASIL? Sorusunu sorabilirsiniz.

MADDE 4: Memleketin her açıdan güvenli bir yeri olan Sivas'ta ulusal bir kongre toplanacaktır.

MADDE 5: Memleketin her sancağından Sivas'ta yapılacak kongreye katılmak için 3 delege seçilerek gönderilecektir.

MADDE 6: Delegelerin seçiminde parti ayrımı gözetilmeyecektir.

MADDENİN YORUMU: Kurtuluş Savaşı'nı halkın tamamına mal etmeye çalışmaktadırlar.

MADDE 7: Kongreye katılacak delegeleri her ilde Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri ya da Reddi İlhak cemiyetleri seçecektir. Olmazsa belediyeler tarafından seçim yapılacaktır.

MADDENİN YORUMU: Sivas'a gelecek delegelerin Milli bağımsızlık yanlısı, vatansever kişiler olmasını sağlamaya çalışmışlardır.

AMASYA GENELGESİ'NİN ÖNEMİ

- Bu genelge hem bir bağımsızlık bildirisi hem de ihtilal bildirisi özelliği taşır.
- Kurtuluş Savaşı'nın amacı, gerekçesi ve yönetimi ilke dile getirilmiştir.
- Kurtuluş Savaşı'nın başladığı Türk halkına ve Dünya'ya ilan edilmiş olur.
- İleride milli egemenliğe dayalı bir yönetim şekline geçileceğinin (Cumhuriyet) ilk işareti verilmiştir.

DİKKAT: Mustafa Kemal, Amasya Genelgesi'nden sonra İstanbul Hükümeti tarafından görevden alınacağını öğrenince daha erken davranarak çok sevdiği askerlik mesleğinden istifa etmiştir. Nutuk'ta kendi ifadesi ile **Sine-i Millete** dönmüştür.

ERZURUM KONGRESİ (23 TEMMUZ- 4 AĞUSTOS 1919)

- Mustafa Kemal, Amasya'dan sonra Kazım Karabekir'in daveti üzerine Erzurum'a geçmiştir. Burada Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin çalışmaları ile Doğu illerinin geleceğini görüşmek üzere toplanan Erzurum Kongresi'ne katılır.

DİKKAT: Mustafa Kemal'in katılımı bölgesel nitelikli olarak ve bölgesel amaçlar için toplanan Erzurum Kongresi'nden ulusal nitelikli kararlar çıkmasını sağlar. Erzurum Kongresi, alınan kararlar açısından değil ancak bölgesel toplanış şekli ve bölgesel amaçlı olması açısından Sivas Kongresi'nden ayrılır.

ERZURUM KONGRESİ'NİN KARARLARI

- Milli sınırlar içinde vatan bir bütündür, bölünemez.

NOT: İlk kez milli sınırlardan bahsedilmiştir.

- Her türlü yabancı işgaline ve müdahalesine karşı millet topyekûn kendini savunacak ve direnecektir.
- Kuvayi Milliye'yi etkin, milli iradeyi egemen kılmak esastır.

NOT: İkinci kez ileride milli egemenliğe dayalı bir yönetim şekline geçileceğinin işareti verilmektedir.

- Manda ve Himaye kabul olunamaz

NOT: Manda ve Himaye fikri ilk kez reddedilmiştir. Kongrenin gündemini en çok meşgul eden meselelerden birisi olmuştur.

- Azınlıklara siyasi, sosyal, ekonomik dengemizi bozacak ayrıcalıklar verilemez.

YORUM: Bu maddede kongre'nin dış politika ilgili karar aldığını görüyoruz. Bu tür kararlar yasama gücünü kullanan meclis tarafından alınır. Bu yüzden **kongrenin meclis gibi hareket ettiği** sonucuna ulaşıyoruz.

- Doğu'daki yararlı cemiyetler Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adıyla birleştirilecektir. Doğu illerini ve bu cemiyeti temsil edecek bir Temsil Heyeti kurulacaktır.

NOT: Kurulan Temsil Heyeti'nin başkanlığına Kazım Karabekir'in desteği ile Mustafa Kemal Seçilmiştir.

- İstanbul Hükümeti görevini yapamadığı takdirde geçici bir hükümet kurulacak, bu hükümet milli kongre tarafından, olmazsa Temsil Heyeti tarafından seçilecektir.
- Dağıtılmış vaziyetteki Osmanlı Mebusan Meclisi'nin yeniden toplanması için çalışılacaktır.
- Esaret altındaki Padişah ve Halife milli kuvvetler tarafından kurtarılacaktır.

NOT: Milli egemenlik ilkesine ter bu maddenin eklenmesinin sebebi, kurtuluş mücadelesi öncesinden halkın bölünmesinin istenmemesidir.

ERZURUM KONGRESİ'NİN ÖNEMİ

- Erzurum Kongresi'nin kararları önce **Sivas Kongresi** sonra da **Misak-ı Milli** kararlarına temel olmuştur. Bu yönüyle **Kurtuluş Savaşı'nın programı** niteliğindedir.

SİVAS KONGRESİ (4 EYLÜL-11 EYLÜL 1919)

DİKKAT: Sivas Kongresi'nin toplanma kararı Amasya Genelgesi'nde alınmıştır. Erzurum'da değil.

- Sivas Kongresi, İstanbul Hükümeti'nin kongrenin toplanmasını engelleme yönünde çabaları (**ALİ GALİP OLAYI**) nedeniyle zor şartlar altında toplanmıştır. Ulusal bir kongre olmasına rağmen pek çok delege kongreye katılamamış ve sadece bir hafta sürebilmiştir.

SİVAS KONGRESİ'NİN MADDELERİ

DİKKAT: Sivas Kongresi'nin maddeleri temelde Erzurum Kongresi'nde alınan kararların bazı eklemelerle aynen kabul edilmiş halidir. O yüzden Erzurum Kongresi'ne ilave özellikleri belirtmek daha faydalı olacaktır.

- Sivas Kongresi, hem toplanış amacı hem toplanış şekli hem de alınan kararlar açısından ulusal bir kongredir.
- Manda ve Himaye fikri ikinci ve son kez reddedilmiş, Kurtuluş Savaşı'nın gündeminden tamamen çıkarılmıştır.
- Tüm yararlı cemiyetler Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirilmiştir.
- Temsil Heyeti'nin görev ve yetkileri ayrıca üye sayısı genişletilmiştir. Temsil heyeti artık tüm memleketi temsil edecektir. Başkanlığına yine Mustafa Kemal seçilmiştir.
- Kongre, Ali Fuat Cebesoy'u Batı Cephesi Kuvayı Milliye Komutanlığına atamıştır.

YORUM: Atama yapmak yürütme gücünün kullanılması anlamına gelir ve Hükümetler tarafından kullanılır. Kongre'nin bu kararı bir hükümet gibi hareket ettiğini göstermektedir.

BALIKESİR KONGRESİ (26-30 TEMMUZ 1919)

DİKKAT: Mustafa Kemal, Erzurum ve Sivas Kongreleri ile Kurtuluş Savaşı'nı örgütlemeye çalıştığı sırada Batı Anadolu'da ondan bağımsız gerçekleşen iki kongreden birisidir.

- Balıkesir Kongresi, Reddi İlhak Cemiyeti'nin çalışmaları ile toplanmıştır.
- Kongrede Yunan işgaline karşı sonuna kadar mücadele edilmesi kararı alınmıştır.
- Batı Anadolu'daki Kuvayı Milliye birlikleri koordine edilmiştir. Bu çerçevede Batı Cephesi Kuvayı Milliye komutanlığı kurulmuştur.
- Kongre ayrıca Padişah bağlılık vurgusu yapmıştır.

NOT: Bu vurgu, Kongrenin milli egemenlik ilkesi yönünden eksikliğini gösterir.

ALAŞEHİR KONGRESİ (16-25 AĞUSTOS 1919)

DİKKAT: Balıkesir Kongresi gibi Mustafa Kemal'in başlattığı örgütlenmenin dışında gerçekleşmiştir.

- Kongre yine Reddi İlhak Cemiyeti'nin çalışmaları ile toplanmıştır.
- Kongrede Balıkesir ve Erzurum Kongrelerinde alınan kararlar değerlendirilmiştir.
- Balıkesir Kongresi kararları aynen kabul edilmiştir.
- Kongre ayrıca gerekirse bazı tavizler vererek büyük bir devletin yardımına başvurulabileceğini kabul etmiştir.

NOT: Yani Alaşehir Kongresi **Manda ve Himaye** fikrine sıcak bakmış oluyor. Bu yüzden kongrenin tam bağımsızlık ilkesi açısından eksikliği olduğunu söyleyebiliriz.

KURTULUŞ SAVAŞI HAZIRLIK DÖNEMİ	
30 Ekim 1918	MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI
15 Mayıs 1919	İZMİR'İN İŞGALİ
19 Mayıs 1919	SAMSUNA ÇIKIŞI
28-29 Mayıs 1919	HAVZA GENELGESİ
22 Haziran 1919	AMASYA GENELGESİ
23 Temmuz 1919	ERZURUM KONGRESİ
4-12 Eylül 1919	SİVAS KONGRESİ
20-22 Ekim 1919	AMASYA GÖRÜŞMELERİ
28 Ocak 1920	MİSAKIMILLİ KARARLARI
23 Nisan 1920	TBMM'NİN AÇILMASI

DİKKAT: Zaman zaman Kurtuluş Savaşı hazırlık dönemi ile ilgili kronolojik sıralama soruları sorulmaktadır. Her olay, kendisinden sonraki olaya sebep olduğu için olayların gerçekleşme sırası önemlidir. Buna dikkat edelim!

AMASYA GÖRÜŞMELERİ (AMASYA PROTOKOLÜ) (20-22 EKİM 1919)

Sivas Kongresi, İstanbul Hükümeti'nin (Damat Ferit Hükümeti) baskısı altında toplanmıştı. Ayrıca Kongre Temsil Heyeti'ne, Mebusan Meclisi'nin yeniden açılması için çalışma görevi vermişti. Bu sebeplerle Temsil Heyeti Anadolu-İstanbul ilişkisinin kesilmesi kararı aldı.

Bu karar göre:

- Anadolu İstanbul'a tabi olmayacak,
- Her türlü telgraf bağlantısı kesilecek,
- İstanbul'dan gelen emirler uygulanmayacaktı.

Bu karardan sonra kendi halkına söz geçiremeyen bir hükümet durumuna düşen Damat Ferit Hükümeti istifa etmek zorunda kaldı. Onun yerine daha ılımlı bir devlet adamı olan Ali Rıza Paşa Başbakanlığında yeni bir hükümet kuruldu. Bu hükümet İstanbul-Anadolu bağlantısını yeniden sağlamak için temsilcisini Amasya'ya gönderdi.

Amasya Protokolü, İstanbul Hükümeti temsilcisi **Bahriye Nazırı Salih Paşa** ile **Temsil Heyeti Başkanı Mustafa Kemal** arasında

gerçekleşti. Salih Paşa Anadolu'nun İstanbul'a tekrar tabi olması karşılığında bazı sözler verdi.

AMASYA GÖRÜŞMELERİNDE ALINAN KARARLAR

- Dağıtılmış durumdaki Osmanlı Mebusan Meclisi yeniden toplanacak
- İstanbul Hükümeti, Türk topraklarının işgaline izin vermeyecek
- İstanbul Hükümeti, Temsil Heyeti'nin onayı olmadan barış görüşmelerine katılmayacak
- İstanbul Hükümeti, Erzurum ve Sivas Kongrelerinde alınan kararları kabul edecek
- Tüm bu sözlere karşılık Anadolu tekrar İstanbul Hükümeti'ne tabi olacak

NOT: Salih Paşa, şahsı adına bu şartları kabul etmiş, İstanbul Hükümeti'ne kabul ettirmeye söz vermiştir. Hatta kabul ettiremediği takdirde istifa edeceğini söylemiştir. Ancak bu şartlardan yalnızca Mebusan Meclisi'nin tekrar toplanması İstanbul Hükümeti tarafından kabul edilmiştir.

AMASYA PROTOKOLÜ'NÜN ÖNEMİ

- İstanbul Hükümeti ile Temsil Heyeti arasında gerçekleşen bu görüşme İstanbul Hükümeti'nin Temsil Heyeti'nin varlığını resmen kabul etmesi anlamı taşır.
- Ayrıca bu görüşmeler Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin toplanmasını sağlamıştır.

TEMSİL HEYETİ'NİN ANKARA'YA GELİŞİ (27 ARALIK 1919)

Mustafa Kemal, Amasya Görüşmelerinde İstanbul Hükümeti'ne Mebusan Meclisi'nin yeniden açılmasını kabul ettirmişti. Hükümetin bunu kabul etmesinin nedenlerinden bir tanesi de Temsil Heyeti'nden kurtulmak istemesidir. Bu yüzden görüşmelerden sonra Temsil Heyeti'ne gerek kalmadığını, dağılması gerektiğini savundu.

Ancak Mustafa Kemal, Mebusan Meclisi'nin İstanbul'da çalışamayacağını düşünüyordu. Bu

yüzden Temsil Heyetini dağıtmak yerine Ankara'ya taşıdı.

Temsil Heyeti ve Mustafa Kemal Ankara halkının daveti üzerine 27 Aralık'ta Ankara'ya gelerek bu şehri Milli Mücadelenin merkezi olarak seçmiştir.

Ankara'nın merkez olarak seçilmesinin nedenleri:

- Anadolu'nun ortasında bulunması, savaşı takip edecek kadar yakın, tehlikede olmayacak kadar uzak olması
- Ankara'nın ulaşım ve haberleşme açısından gereken imkâna sahip olması (Hem demiryolu hattı geçiyor hem de telgraf hattı)
- Ankara halkının milli mücadele yanlısı olması
- İstanbul'da toplanacak olan Mebusan Meclisi'ndeki çalışmaların yakından takip edilmek istenmesi

SON OSMANLI MEBUSAN MECLİSİ'NİN AÇILMASI 12 OCAK 1919

İstanbul Hükümeti, (Dolayısıyla Padişah ve İtilaf Devletleri) Amasya Görüşmeleri'nde Salih Paşa'nın verdiği diğer sözleri devletin egemenlik haklarından taviz vermek gerekçesi ile kabul etmedi.

Neden Osmanlı Mebusan Meclisi'nin Açılması İstanbul Hükümeti Tarafından Kabul Edildi?

- Temsil Heyeti'nden ve Mustafa Kemal'den kurtulmak. ("Milletin gerçek temsilcisi olan meclis açılırsa Temsil Heyeti de işlevsiz kalır." diye düşünüyorlar.)
- Yakında imzalanacak, Barış Antlaşmasını onaylatarak mücadele'nin başlamadan bitmesini sağlamak amaçlarıyla Osmanlı Mebusan Meclisi'nin açılmasına izin verdi.

Bu kararın ardından ülke genelinde seçimler yapıldı. Seçimleri büyük oranda Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin adayları kazandı.

NOT: Mustafa Kemal, bu seçimde Erzurum'dan aday olmuş ve Son Osmanlı Mebusan Meclisine **Erzurum Mebusu** olarak seçilmiştir.

Nihayet ülke genelinde yapılan seçimlerin ardından 12 Ocak 1919'da Son Osmanlı Mebusan Meclisi toplandı.

DİKKAT: Mustafa Kemal, Mebusan Meclisi'nin İstanbul'da toplanmaması gerektiğini, fiilen işgal altındaki şehirde meclisin çalışmasına izin vermeyeceklerini söylese de fikrini İstanbul Hükümeti'ne kabul ettirememiştir.

Bu yüzden İstanbul'a gitmeyerek, Ankara'da Temsil Heyeti başkanlığını sürdürmüştür.

Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinden seçilen mebusları Ankara'ya davet ederek onlardan bazı isteklerde bulunmuştur.

Mustafa Kemal'in Mebusan Meclisi'ne katılacak mebuslardan istekleri

- Mecliste Mustafa Kemal'i başkan seçmeleri

NOT: Bu isteğin gerekçesi, Mebusan Meclisi herhangi bir sebeple dağıtılacak olursa meclis başkanının, meclisi başka bir yerde toplama hakkı bulunması

- Mecliste Müdafaa-i Hukuk adında bir meclis grubu kurmalarını

NOT: Bu isteğin gerekçesi de vatansever milletvekillerinin birlikte hareket etmesini sağlamak ve grubun ismi ile hem İtilaf Devletleri'ne hem de İstanbul Hükümeti'ne mesaj vermek

- Mecliste Erzurum ve Sivas Kongrelerinde alınan kararları kabul etmeleri

NOT: Bu isteğin sebebi ise Erzurum ve Sivas Kongrelerinde alınan kararların Osmanlı Mebusan Meclisi tarafından kabul edilmesi bu kararlara resmîyet kazandıracaktı.

Mustafa Kemal'e söz vermelerine rağmen İstanbul'a giden Mebuslar:

- Mustafa Kemal'i meclis başkanı seçmediler. En yaşlı üye sıfatıyla **Celalettin Arif Bey** meclis başkanı seçildi.

- Mecliste Müdafaa-i Hukuk grubu yerine **Felah-ı Vatan** adında bir grup kurdular.
- Ancak en önemli sözleri olan Erzurum ve Sivas Kongrelerinin kararlarını mecliste kabul ederek kanun haline getirdiler. Bu kanuna **Misak-ı Milli** diyoruz.

NOT: Mustafa Kemal, Nutuk'ta bu konu ile ilgili şöyle diyor: "Sözlerinde durmayan bu efendiler korkak idiler, aciz idiler. Nazik davranarak büyük gayelere ulaşabileceklerini sandılar."

MİSAK-I MİLLİ (AHD-I MİLLİ) KARARLARI (28 OCAK 1920)

Milli yemin, milli ant anlamına gelir. En basit ifade ile Erzurum ve Sivas Kongrelerinde alınan kararların Osmanlı Mebusan Meclisi tarafından resmileştirilmesi anlamına gelir.

BU KARARLAR:

- Milli sınırlar içinde vatan bir bütündür, bölünemez. Osmanlı topraklarında Türklerin çoğunlukta yaşadığı yerler milli sınırları oluşturmaktadır.
- NOT:** Bu sınırları belirlerken temel kriter Mondros Ateşkes Antlaşması olmuştur. Mondros imzalandığı sırada işgal edilmemiş topraklar milli sınırlar olarak kabul edilmiştir. Arap topraklarında bölge halkının oyuna başvurulabilir.
- Batı Trakya'da bölge halkının oyuna başvurulabilir.
- Evliye-i Selase'de (Kars, Ardahan ve Batum) bölge halkının oyuna başvurulabilir.
- Ekonomik ve siyasi bağımsızlığımızın önündeki en büyük engellerden birisi olan kapitülasyonlar kaldırılacaktır.
- Azınlık hakları, komşu ülkelerde azınlık haline gelmiş Türklere verilen haklar kadar olacaktır.
- Boğazlar, tüm kontrolü bizde olmak şartıyla Dünya ticaretine açılacaktır.

MİSAK-I MİLLİ'NİN ÖNEMİ

- Böylece Erzurum ve Sivas Kongrelerinde Türk halkının aldığı kararlar Osmanlı Mebusan Meclisi, dolayısıyla Osmanlı Devleti tarafından kabul edilmiş oldu.

DİKKAT: Misak-ı Milli kararlarını Erzurum ve Sivas kararlarından ayıran en önemli fark, Misak-ı Milli'de **milli egemenlik ilkesi ile ilgili bir karar olmamasıdır.**

- Misak-ı Milli kararları **Kurtuluş Savaşı'nın hedeflerini** belirledi.
- Bu yüzden Misak-ı Milli kararları **Kurtuluş Savaşı'nın kesin programı** niteliğindedir.

MİSAK-I MİLLİ'NİN SONUCU

- Bu kararlardan sonra İtilaf Devletleri, **16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgal etmiştir.** Resmi işgalden sonra Mebusan Meclisi dağıtılmış, yakalanabilen milletvekilleri Malta Adası'na götürülmüştür.

NOT: İstanbul'un resmen işgali, **Osmanlı Devleti'nin de fiilen sona ermesi** anlamına gelmektedir.

- Bu arada Ali Rıza Paşa Hükümeti düşmüş, onun yerine yine **Damat Ferit Başbakanlığa** getirilmiştir.
- Tüm bu yaşananlar **Mustafa Kemal'in Ankara'da TBMM'yi açmasına zemin hazırlamıştır.**

KONU 2: I. TBMM'NİN AÇILIŞI (23 NİSAN 1920)

İstanbul'un resmen işgali ve Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin dağıtılması, İtilaf Devletleri'nin elinin uzanamayacağı bir yerde milli meclisin açılmasını gerekli kılıyordu.

Mebusan Meclisinden kurtulabilenler I. TBMM'nin doğal üyesi kabul edildi. Malta'ya götürülen mebusların yerini doldurmak için yeniden seçim yapıldı.

DİKKAT: TBMM ilk açıldığında BMM adını taşır. 1921 Teşkilat-ı Esasiye'nin ilanından sonra TBMM adını almıştır.

I. TBMM'NİN ÖZELLİKLERİ

- Osmanlı Devleti'ni yıkan meclis olduğu için yıkıcı meclistir.
- Yeni Türk Devleti'ni kurduğu için kurucu meclistir.

DİKKAT: Cumhuriyet'i ikinci meclis ilan etmiştir. İfadeye dikkat edelim!

- Kurtuluş Savaşı'nı gerçekleştiren meclistir.
- Mustafa Kemal'e karşı muhalefetin ve görüş ayrılıklarının en fazla olduğu meclistir.

DİKKAT: Milli bağımsızlık konusunda birleşmeler de milli egemenlik konusunda görüş ayrılığı vardır.

- **Güçler Birliği** ilkesini benimsenmiştir.
- Hükümet modeli olarak **Meclis Hükümeti Sistemi** ile çalışmıştır.

I. TBMM'NİN AÇILDIĞI GÜN MUSTAFA KEMAL'İN VERDİĞİ ÖNERGE

Mustafa Kemal'in meclisin açıldığı gün verdiği önerge, 1921 Teşkilat-ı Esasiye Anayasası'na kadar meclisin çalışma esaslarını belirlemiştir.

Bu önergede kabul edilen esaslar:

- Mecliste ortaya çıkan irade milletin kaderine fiilen el koymuştur. Meclisin üzerinde hiçbir güç yoktur.

YORUM: Milli egemenliği gerçekleştirmek adına ilk fiili adım böylece atılmış oldu.

- Bir hükümet kurmak zorunludur. Geçici bile olsa bir hükümet başkanı ya da Padişah vekili atamak doğru değildir.

YORUM: TBMM, Osmanlı Devleti'nden ayrı bir kurum olduğunu ilan etmektedir.

- BMM, yasama ve yürütme güçlerini kendi elinde toplar.

YORUM: Güçler Birliği ilkesinin benimsendiğini görüyoruz.

- Meclis tarafından seçilecek bir kurul hükümet işlerini yürütür. Meclisin başkanı, hükümetin de başkanıdır.

YORUM: Meclis Hükümeti Sisteminin benimsendiği görüyoruz.

- Padişah, baskıdan kurtarıldığında meclisin düzenleyeceği kanunlarla yerini alacaktır.

YORUM: Bu karar milli egemenlik ilkesi ile çalışmaktadır. Böyle bir kararın alınma sebebi ise halkın tepkisini çekmeme, Kurtuluş Savaşı öncesi halkın bölünmesinin istenmemesidir.

GÜÇLER BİRLİĞİ İLKESİ NEDİR?

Güçler Birliği, yasama, yürütme ve hatta gerekli durumlarda yargı yetkisinin tek elde toplanması, tek bir kişi ya da kurum tarafından kullanılmasıdır.

DİKKAT: Güçler Birliği demokratik bir uygulama değildir. Buna rağmen TBMM tarafından benimsenmesinin **iki nedeni vardır:**

- İstanbul Hükümeti ile girişilecek olan iktidar mücadelesinde TBMM'nin gücünü artırmak istemesi
- Savaş koşullarında hızlı karar verip, uygulama gerekliliği

TBMM'NİN GÜÇLER BİRLİĞİ İLKESİ KULLANDIĞININ KANITLARI

DİKKAT: Bu konular genelde "Aşağıdakilerden hangisi TBMM'nin yasama, yürütme ya da yargı gücünü kullandığının kanıtıdır" şeklinde gelmektedir.

TBMM'NİN YASAMA GÜCÜNÜ KULLANDIĞININ KANITLARI

- Yasama, yani kanun yapma gücü meclisin asli görevidir. Dolayısıyla I. TBMM'nin çıkardığı her kanun bu gücü kullandığının kanıtlarıdır. Örneğin, Hıyanet-i Vataniye Kanunu, Teşkilat-ı Esasiye v.b

- Bunun yanında savaşa ya da barışa karar vermek, (TBMM Ermenilerle savaşa karar verdi.)
- Uluslararası bir antlaşmayı onaylamak (Mudanya Ateşkesini onayladı v.b)
- Olağanüstü hal ya da seferberlik ilan etmek de yasama gücünün kullanımı anlamına gelir.

I. TBMM'NİN YÜRÜTME GÜCÜNÜ KULLANDIĞININ KANITLARI

- Yürütme, çıkarılan kanunların yürürlüğe konulması demektir.
- Meclis Hükümeti sisteminin benimsenme sebebi zaten güçler birliğinin kabul edilmesidir.
- Her türlü görevlinin atanması (İsmet İnönü'nün Batı Cephesi Komutanlığına atanması v.b)
- Bütçe hazırlamak, bu bütçeyi gereken yerlere harcamak v.b
- Kanunları yürütmek için kararname çıkarmak

I. TBMM'NİN YARGI GÜCÜNÜ KULLANDIĞININ KANITI

- TBMM'nin yargı gücünü kullandığının tek bir kanıtı vardır. O da **İSTİKLAL MAHKEMELERİ'DİR.**

DİKKAT: Bu yoruma açık bir konu değil. Bu konuda ikinci bir anıt kesinlikle yoktur.

MECLİS HÜKÜMETİ SİSTEMİ NEDİR?

Meclisin aynı zamanda büyük bir hükümet olduğu modeldir. Güçler Birliği ilkesinin bir sonucudur. Meclisin dışında ayrı bir kabine olmadığı için ayrı bir başbakan da yoktur. Meclisin başkanı hükümetin de başkanıdır. Bu sistemde bakanlıklar ise istekli milletvekilleri arasından meclis gene kurulunun seçimi ile doldurulur.

- Cumhuriyet'in ilanına kadar meclis hükümeti sistemi uygulanmıştır.

NOT: Normal şartlar altında bakanlıklar tek tek seçildiği için meclis hükümeti sistemi ile hükümet kurmak daha zordur. Ancak Kurtuluş Savaşı döneminde milletvekilleri kişisel görüş ayrılıklarını bir kenara bırakmış, ortak milli bağımsızlık amacı için birleşmiştir. Bu sayede savaş boyunca sorun çıkmaz.

TBMM'NİN AÇILIŞINA KARŞI İSTANBUL HÜKÜMETİ VE İTİLAFLI DEVLETLERİNİN ALDIKLARI TEDBİRLER

Türk milletinin gerçek temsilcisi olarak TBMM'nin toplanması ile birlikte İstanbul Hükümeti ile TBMM arasında bir iktidar mücadelesi ortaya çıkmıştır.

İtilaf Devletleri tarafından yeniden başbakanlığa getirilen Damat Ferit, işgal güçleri ile birlikte TBMM'yi yok etmek için elinden gelen her çabayı göstermiştir.

Bu tedbirleri şöyle sıralayabiliriz:

- Şeyhülislamdan Mustafa Kemal ve TBMM üyelerinin Halife'nin sözüne karşı geldikleri, din düşmanı oldukları ve katledilmelerinin vacip olduğuna dair fetva alındı.

NOT: Bu fetvayı veren Şeyhülislam Dürrizade Abdullah'tır.

- Bu fetva, İngiliz ve Yunan uçaklarıyla memlekete dağıtılarak halk TBMM'ye karşı kışkırtıldı.
- İstanbul'da kurulan düzmece mahkemede Mustafa Kemal ve TBMM üyeleri gıyaben yargılanarak idama mahkûm edildi.
- İstanbul'da halk silahlandırılarak doğrudan milli kuvvetlerin üzerine gönderildi.
- Barış Antlaşmasının (SEVR) imzalanışı hızlandırıldı.

NOT: Eğer başlığımız TBMM'ye karşı çıkan isyanların nedenleri olsaydı bu maddelerin arasına **düzenli ordunun kurulmasını** da eklemeliydik.

I. TBMM'NE KARŞI ÇIKAN İSYANLAR

1. İstanbul Hükümeti ve İtilaf Devletleri'nin kışkırtmaları sonucu çıkan isyanlar

- Konya/Bozkır Ayaklanması (Delibaş Mehmet)
- Afyonkarahisar Ayaklanması (Çopur Musa)
- Yozgat Ayaklanması (Çapanoğulları)
- Bolu, Düzce, Hendek, Adapazarı Ayaklanması
- Koçkiri Ayaklanması (Sivas-Erzincan)
- Cemil Çeto Ayaklanması (Batman)
- Ali Batı Ayaklanması (Mardin)
- Milli Aşiret Ayaklanması

NOT: Kuvayi Milliyeci olan bu aşiret kışkırtma sonucu isyan ettiği için bu başlığın içine dâhil edilebilir.)

2. Doğrudan İstanbul Hükümeti tarafından çıkarılan isyanlar

- Anzavur Ayaklanması (Balıkesir, Manyas, Susurluk, Gönen, Biga)

DİKKAT: Çanakkale Boğazı mıntıkası

- Kuvayı İnzibatiye/Halifelik Ordusu (İzmit, Geyve,)

DİKKAT: İstanbul Boğazı mıntıkası

NOT: Yukarıda da gördüğümüz gibi aslında bu isyanlar doğrudan İtilaf Devletleri'nin çıkarlarına hizmet etmektedir. İtilaf Devletleri, kontrol altında tuttıkları **Boğazların güvenliğini** bu isyanlarla sağlamaya çalışmıştır.

3. Eski Kuvayi Milliyecilerin çıkardıkları isyanlar

- Çerkez Ethem Ayaklanması (Düzenli Ordunun kurulmasına karşı-Batı Anadolu)

NOT: Batı Anadolu'daki en büyük Kuvayi Milliye birliğine komuta eden Çerkez Ethem'in birliklerine **Kuvayi Seyyare** denilmiştir.

- Demirci Mehmet Efe (Daha çok Akdeniz Bölgesi'nde İtalyanlara karşı mücadele etmiş, Ancak düzenli ordu emrine girmek istememiştir.)
- Milli Aşiret (Eski Kuvayi Milliyeci olduğu için bu başlık altına da alabiliriz.)

4. Azınlık İsyancıları

- Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da **Ermeni** çeteleri
- Batı Anadolu ve Doğu Trakya'da **Rum** çeteleri
- Karadeniz Bölgesi'nde **Pontus Rum** çeteleri faaliyetlerine devam etmektedir.

TBMM'NİN İSYANLARA KARŞI ALDIĞI TEDBİRLER

- Hıyanet-i Vataniye Kanunu çıkarıldı.

HIYANET-İ VATANİYE KANUNU: TBMM'nin varlığını yok sayan, ona karşı gelen herkesi vatan haini kabul eden kanundur.

- Bu kanunu işler hale getirebilmek amacıyla **İstiklal Mahkemeleri** kuruldu.
- Ankara Müftüsü Rıfat Börekçi başkanlığında din adamlarından oluşan bir heyetten (Yaklaşık 150 müftü) karşı fetva alındı.
- Halkın doğru kaynaktan, doğru bilgi almasını sağlamak amacıyla **Anadolu Ajansı** kuruldu.
- **Düzenli ordunun** kuruluş süreci hızlandırıldı.
- Damat Ferit, vatan haini ilan edildi ve İstanbul Hükümeti ile ilişkiler kesildi.

KONU 3: SEVR BARIŞ ANTLAŞMASI (10 AĞUSTOS 1920)

DİKKAT: Sevr Barış Antlaşması, İtilaf Devletleri ile Osmanlı Devleti arasında imzalanmıştır.

Antlaşmanın maddelerine geçmeden önce antlaşma ile ilgili bazı noktaların üzerinde durmakta fayda var.

- Öncelikle I. Dünya Savaşı'nı bitiren son barış antlaşması Sevr'dir. Diğer yenik devletlerle barış antlaşmaları imzlanmış, Ancak **Osmanlı topraklarını paylaşım konusunda anlaşmazlık** olduğu için şimdiye kadar imzalanamamıştı.
- Temel anlaşmazlık noktası Paris Barış Konferansında ortaya çıkmıştır. **Batı Anadolu'nun Yunanistan'a verilmesini** İtalya kabul etmemiştir.
- Görüş ayrılıkları sürmesine rağmen Barış Antlaşmasının imza sürecinin hızlanma nedeni TBMM'nin açılmasıdır.
- **Şöyle ki:** İtilaf Devletleri "Türlere bir barış verirsek, savaşmaktan, TBMM'yi desteklemekten vazgeçerler." diye düşünmektedir.
- Sevr Antlaşmasının koşullarını belirlemek için önce İtalya'nın **San Remo** kentinde bir araya gelmişlerdir.

NOT: San Remo Konferansı'na gözlemci olarak Osmanlı adına **Tevfik Paşa** katılmıştır.

- İtilaf Devletleri, Osmanlı Devleti'ni şartları çok ağır bu antlaşmaya ikna etmek için Yunan ordusuna büyük bir taarruz yaptırmıştır.
- Bursa dâhil olmak üzere büyük miktarda toprak bu saldırı sonucu kaybedilmiş, Yunan Ordusu Eskişehir önlerine kadar ilerlemiştir.

DİKKAT: Bu saldırının Osmanlı Devleti'ni antlaşmaya zorlamak dışında bir sonucu daha olmuştur. Bu saldırı, düzenli ordunun ilerleyişi karşısında **Kuvayi Milliye birliklerinin yetersizliğini ortaya koymuş**, düzenli ordunun kuruluşunu hızlandırmıştır.

- Nihayet **Başbakan Damat Ferit** başkanlığındaki bir heyet tarafından Sevr Barış Antlaşması imzalanmıştır. (10 Ağustos 1920)
- Damat Ferit Hükümeti, Osmanlı Mebusan Meclisi olmadığı için bürokratlardan oluşan **Saltanat Şurası** adında bir heyet kurarak, antlaşmayı bu heyete onaylatmıştır.

SEVR BARIŞ ANTLAMASININ MADDELERİ

- Batı Anadolu ve Doğu Trakya'nın bir bölümü Yunanistan'a verilecek
- İmroz ve Bozcaada Yunanistan'a verilecek
- İç Batı Anadolu ve Konya'ya kadar tüm Akdeniz Bölgesi İtalya'ya verilecek
- Fransa, Güneydoğu Anadolu Bölgesi (Mardin, Urfa, Antep, Maraş) Kilikya Bölgesi ve Adana-Sivas-Diyarbakır üçgeni arasında kalan Anadolu topraklarını alacak
- Fransa ayrıca Suriye ve Lübnan'ı alacak
- İngiltere, Irak'ı ve Arap topraklarını alacak
- Suriye'nin bir bölümü ve Ürdün'de İngiliz ve Fransız mandası altında bir Arap devleti kurulacak
- Doğu Anadolu'da bir Ermeni Devleti kurulacak
- Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde eğer isterlerse bir Kürt devleti kurulacak
- İstanbul, Osmanlı Devleti'nin başkenti olmaya devam edecek ancak antlaşma hükümlerine uyulmaması durumunda elinden alınacak

- Boğazların yönetimi ve kontrolü içinde Türk olmayan uluslar arası bir komisyona ait olacak
- Boğazlar, tüm ticaret gemilerine açık olacak
- Kapitülasyonlar artarak devam edecek ve bu haklardan tüm devletler yararlanacak
- İç Anadolu, Batı ve Orta Karadeniz Osmanlı toprağı sayılacak, ancak bu topraklarda da İtilaf Devletleri'nin egemenlik hakları kabul edilecektir.
- Azınlık hakları genişletilerek devam edecektir.
- Osmanlı Devleti'nin ağır silah gücü, gemi vs. askeri gücü olmayacak. Tüm askeri gücü 50.700'ü geçmeyecek
- Savaş Tazminatını tahsil için İtilaf Devletleri bir komisyon oluşturacak, bu komisyon öncelikle gümrük gelirlerine el koyarak borçları tahsil etme yoluna gidecektir.

NOT: Sevr Barış Antlaşması 11 bölümden ve 433 maddeden oluşmaktadır. Yukarıda bu maddelerin özeti çıkarılmıştır.

DİKKAT: Sevr Barış Antlaşması **ölü doğmuş** bir antlaşmadır. **Bunun nedenleri:**

- Türk milletinin gerçek temsilcisi durumundaki TBMM hiçbir zaman bu antlaşmayı kabul etmemiş, kabul edenleri vatan haini ilan etmiştir.
- Türk milleti, Kurtuluş Savaşı ile bu antlaşmanın uygulanmasına engel olmuştur. Dolayısıyla fiilen ölü doğmuştur.
- Osmanlı Anayasası'na göre uluslar arası bir antlaşmayı onaylamak Mebusan Meclisi'nin görevidir. Hâlbuki Mebusan Meclisi Sevr'in zıddı olan Misak-ı Milli'yi ilan ettiği için dağıtılmıştır. Bu yüzden Sevr hukuken de geçersizdir.
- Ayrıca İtilaf Devletleri de Lozan Barış Antlaşması'nı kabul ederek Sevr'in ölü doğmuş bir antlaşma olduğunu ileride kabul etmiştir.